

STORTINGET

Innst. 464 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 177 S (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning som regulerer programmet for sysselsetting og sosial innovasjon, ESF+/EaSI (2021–2027)

Til Stortinget

Sammendrag

EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon (2021–2027) er en del av forslag til forordning om Det europeiske sosialfond pluss (European Social Fund+ (ESF+)), ved dokument COM(2018) 382 final av 30. mai 2018 som endret av COM(2020) 447 final av 28. mai 2020. Det ble politisk enighet mellom EUs Ministerråd og Europaparlamentet om ESF+ den 28. januar 2021. Forordningen er ennå ikke formelt vedtatt, og proposisjonen baseres på resultatet av den politiske enigheten.

Norge vil kun delta i den del av forordningene som gjelder EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon (Employment and Social Innovation – EaSI), kalt ESF+/EaSI. Programmet vil vare fra 2021 til utgangen av 2027.

ESF+ slår sammen flere tidligere fond og programmer og skal være et hovedinstrument for å investere i borgerne og bidra til gjennomføringen av den europeiske pilaren for sosiale rettigheter. De fondene og programmene som inngår i ESF+ omfatter sosialfondet (ESF), EUs ungdomsinitiativ (YEI) og Det europeiske fond for bistand til de sosialt dårligst stilte (FEAD). ESF+ omfatter også videreføring av EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon (Employment and Social Inn-

ovation – EaSI). Denne delen, ESF+/EaSI, er åpen for deltakelse fra EØS/EFTA-statene. ESF+/EaSI vil i all hovedsak videreføre Progress-aksen av EaSI-programmet, som Norge deltok i frem til utgangen av 2020.

EØS-komiteens beslutning vil innlemme programmet i EØS-avtalens protokoll 31 om samarbeid utenfor de fire friheter.

Stortingets samtykke til deltakelse i EØS-komiteens beslutninger er nødvendig i samsvar med Grunnloven § 26 annet ledd da gjennomføringen av EØS-komiteens beslutning vil ha flerårige budsjettmessige konsekvenser.

For at Norge skal kunne delta i programmet så snart som mulig etter oppstart, legges det opp til å innhente Stortingets samtykke før forordningen er endelig vedtatt i EU og før det er truffet beslutning i EØS-komiteen. Det vil dermed ikke bli nødvendig for Norge å ta forbehold om konstitusjonelle prosedyrer ved avgjørelsen i EØS-komiteen. Forordningen ventes tentativt vedtatt av EU i andre kvartal 2021. EØS-komiteens beslutning ventes i juni/juli 2021. Det ventes ingen vesentlige endringer i utkastet til forordning eller EØS-komiteebeslutning. Dersom det likevel skulle bli vesentlige endringer, vil saken bli fremlagt for Stortinget på nytt.

ESF+ har som formål å hjelpe medlemsstatene til å oppnå høy sysselsetting, rettferdig sosial trygghet og en kompetent og tilpassningsdyktig arbeidsstyrke som er klar for fremtidens arbeidsliv, i tråd med prinsippene i den europeiske pilaren for sosiale rettigheter fra 2017. ESF+ skal støtte, være komplementær og gi nytte til politikutviklingen i medlemsstatene for å sikre like muligheter, adgang til å delta i arbeidsmarkedet, rettferdige arbeidsvilkår, samt sosial trygghet og inkludering. Det vises til proposisjonen kapittel 2 der EaSI-delen av ESF+ (2021–2027) er detaljert beskrevet.

Når det gjelder innholdet i forordningen er dette nærmere redegjort for i proposisjonens kapittel 3.

Utkastet til beslutning i EØS-komiteen om EØS/EFTA-statenes deltakelse i ESF+/EaSI består av en innledning og tre artikler. Det vises til proposisjonens kapittel 5 der EØS-komiteens beslutning, herunder de tre artiklene er gjort greie for.

Administrative og økonomiske konsekvenser

EØS/EFTA-statenes finansielle bidrag til ESF+/EaSI bestemmes i henhold til EØS-avtalens artikkel 82 nr. 1 bokstav a.

EØS-komiteens beslutning om deltakelse i programmet innebærer en forpliktelse for Norge til å bidra til finansieringen av ESF+/EaSI delen av programmet. Budsjettet for ESF+/EaSI-delen utgjør 761 mill. euro.

Det norske bidraget anslås til om lag 28,6 mill. kroner i gjennomsnitt per år i perioden 2021–2027. Utbetalingen av kontingenten vil fordele seg ujevnt over årene, med en gradvis økning i utbetalingene utover i programperioden. Noe av utbetalingen må påregnes å bli strukket utover programperioden.

Utgiftene vil bli dekket over Arbeids- og sosialdepartementets budsjett kap. 601 post 70. I regjeringens fremlegg til statsbudsjettet for 2021 er det tatt høyde for Norges utgifter til deltakelse i ESF+/EaSI, jf. Prop 1 S (2020–2021).

Innlemmelsen av ESF+/EaSI i EØS-avtalen vil ikke ha nevneverdige administrative konsekvenser.

EØS-komiteens beslutning om å endre EØS-avtalen til også omfatte deltakelse i ESF+/EaSI krever ikke lov- eller forskriftsendringer.

Det vises til proposisjonen kapittel 7 der det er redegjort for vurderingen av å ta del i programmet.

Arbeids- og sosialdepartementet tilrår at Norge deltar i forordningsdelen som regulerer programmet for sysselsetting og sosial innovasjon innen det europeiske sosialfond pluss (ESF+/EaSI). Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og fungerende leder Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og Bjørnar Laabak, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrek, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til Prop. 177 S (2020–2021) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning som regulerer

programmet for sysselsetting og sosial innovasjon, ESF+/EaSI (2021–2027).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon (2021–2027) er en del av forslag til forordning om Det europeiske sosialfond pluss (European Social Fund+ (ESF+)), og at Norge kun vil delta i den del av forordningene som gjelder EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon (Employment and Social Innovation – EaSI), kalt ESF+/EaSI. ESF+ skal hjelpe medlemsstatene til å oppnå høy sysselsetting, rettferdig sosial trygghet og en kompetent og tilpassningsdyktig arbeidsstyrke som er klar for fremtidens arbeidsliv, i tråd med prinsippene i den europeiske pilaren for sosiale rettigheter fra 2017. ESF+ skal støtte politikktutviklingen i medlemsstatene for å sikre like muligheter, adgang til å delta i arbeidsmarkedet, rettferdige arbeidsvilkår, samt sosial trygghet og inkludering. Programmet vil vare fra 2021 til utgangen av 2027.

Flertallet viser til at ESF+ slår sammen flere tidligere fond og programmer og skal være et hovedinstrument for å investere i borgerne og bidra til gjennomføringen av den europeiske pilaren for sosiale rettigheter. De fondene og programmene som inngår i ESF+, omfatter sosialfondet (ESF), EUs ungdomsinitiativ (YEI) og Det europeiske fond for bistand til de sosialt dårligst stilte (FEAD). ESF+ omfatter også videreføring av EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon (Employment and Social Innovation – EaSI). ESF+/EaSI vil i all hovedsak videreføre Progress-aksen av EaSI-programmet, som Norge deltok i frem til utgangen av 2020.

Flertallet viser til at ESF+/EaSI omfatter samarbeidsområder som: et ordnet arbeidsliv, inkluderende arbeidsmarked, modernisering av arbeidsmarkedsinstitusjoner og tjenester, øke kvinners yrkesdeltakelse, arbeidsmarkedstilpasset kompetanse inkl. ny kompetanse for tilpasning til arbeidsplasser i en grønn og digital økonomi, livslang læring, integrering i arbeidsmarkedet, bekjempe ungdomsledighet, videreutvikling av velferdstjenester/-ordninger og fattigdomsbekjempelse, herunder bekjempelse av barnefattigdom.

Flertallet viser til at informasjonssamarbeidet om trygdesaker (MISSOC) gir mulighet til sammenligning av de nasjonale trygdeordningene innen EØS-området, analyse, samt utveksling av informasjon og erfaringer på trygdeområdet. Generelt vil deltakelse bidra til å bedre informasjonstilgangen til og forståelsen av EUs og de enkelte medlemsstaters politikk. Slik kompetanse er nødvendig for å kunne ha en aktiv europapolitikk, særlig knyttet til utforming og gjennomføring av EØS-relevante rettsaker.

Flertallet viser til at EØS/EFTA-statenes finansielle bidrag til ESF+/EaSI bestemmes i henhold til EØS-

avtalen, og anslås til om lag 28,6 mill. kroner i gjennomsnitt per år i perioden 2021–2027 og anslås ikke til å ha nevneverdige administrative konsekvenser.

Flertallet viser til at ettersom norsk deltakelse i programmet innebærer økonomiske forpliktelser over flere år, må Stortinget gi sitt samtykke til deltakelse i avgjørelsen i EØS-komiteen, jf. Grunnloven § 26 annet ledd. For å gjøre det mulig for EØS/EFTA-statene å ta del i programmet så snart etter oppstart som mulig, er det foreslått at Stortinget gir sitt samtykke før forordningen er endelig vedtatt og før avgjørelsen fattes i EØS-komiteen.

Flertallet viser til at det ikke er ventet at det vil komme endringer i utkastet til forordning eller avgjørelse i EØS-komiteen. Skulle den endelige forordningen eller avgjørelsen i EØS-komiteen avvike vesentlig fra de utkastene som er lagt frem i denne proposisjonen, vil saken legges frem for Stortinget på nytt.

Flertallet viser til at utviklingen av den sosiale dimensjonen i EU har en høy prioritet blant EUs medlemsstater. Sentrale deler av programmet skal bidra til en kunnskapsbasert politikktutvikling, blant annet gjennom gjensidig læring. Siden Norge har mange av de samme utfordringene som våre naboland i Europa, vil deltakelse i programmet kunne gi tilgang til erfaringsutveksling og kunnskapsutvikling som kan bidra til utvikling av nasjonal politikk innen arbeids- og sosialfeltet.

Flertallet viser til at å delta i programmet som skal understøtte gjennomføringen av de europeiske målsettingene i arbeids- og sosialpolitikken, vil være nyttig for at Norge skal sikre seg god og løpende kontakt om politikktutviklingen i EU, og være en bidragsyter til å skape et sosialt og inkluderende Europa.

Flertallet tilrår at Stortinget samtykker i deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning som regulerer programmet for sysselsetting og sosial innovasjon, ESF+/EaSI (2021–2027).

Flertallet viser til at ESF+/EaSI i hovedsak skal understøtte en kunnskapsbasert policy-utvikling, og det handler mye om utredningsvirksomhet, informasjonsdeling og gjensidig læring. Norge skal kun delta i en del av ESF+/EaSI, ikke den delen som fordeler fondsmidler mellom EUs medlemsland gjennom omfattende prosesser og forpliktende øremerking. Den norske deltakelsen forplikter oss ikke til å gjennomføre spesielle tiltak, ut over forventninger om å bidra til informasjonsdeling, som å bidra til oppdateringen av database over nasjonale sosialsikringsordninger, og griper således ikke inn i vårt nasjonale handlingsrom. Selv om det eksempelvis vil være læringsaktiviteter som er relevante for å gjennomføre EUs ungdomsgaranti, så blir vi ikke omfattet av EUs politiske rammeverk av den grunn, men det kan faglig sett likevel være interessant for oss.

Flertallet viser til at ESF+/EaSI ikke har noen tilknytning til European Labour Agency. Forgjengeren til

ESF+/EaSI finansierte aktiviteter som nå vil bli ivarettatt av ELA, slik som EURES-samarbeidet. Det skal ikke være noe i forordningen som skal ha betydning for ELAs virkeområde eller vice versa.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti mener isolert sett at intensjonen i flere av forslagene i proposisjonen er gode. Disse medlemmer mener det er positivt med forslag som styrker innsatsen for livslang læring og for økt mobilitet i arbeidslivet. Likeledes slutter disse medlemmer seg til et økt fokus på arbeidsdeltakelse i alle medlemsland, og den foreslåtte styrkingen av tiltak rettet mot personer som ikke er i arbeid, under utdanning eller er stønadsmottakere, slik som disse medlemmer oppfatter at forordningen er ment å ivareta.

Samtidig vurderer disse medlemmer det slik at forslagene til mål og plikter som skisseres i forordningen, går langt ut over det som beskrives i innledende tekst for programmet. Slik disse medlemmer leser forordningen, har den detaljerte tiltak og mål om «sosial integrasjon», for å «bekjempe fattigdom og ulikhet», men beskriver også mål og tiltak for å oppnå et «grønnere» arbeidsliv, retningslinjer for nye rettigheter for innvandrere og annet. Disse medlemmer mener naturligvis at mye av dette er relevante problemstillinger, men i motsetning til det regjeringen nå foreslår, mener disse medlemmer at politikktutvikling og tiltak for dette i utgangspunktet bør være opp til nasjonalstatene primært. Forordningen legger videre opp til forpliktende øremerking av det økonomiske handlingsrommet til disse tiltakene. Disse medlemmer mener derfor at de positive elementene som forordningen er ment å ivareta, kan ivaretas av nasjonalstaten.

Videre mener disse medlemmer at det i proposisjonen ikke i tilstrekkelig grad er redegjort for etableringen av European Labour Agency (ELA), som disse medlemmer er skeptisk til deltakelse i, og i hvilken grad samtykke til denne proposisjonen får betydning for ELAs planlagte virkeområde. Dette mener disse medlemmer er sentralt å ha kjennskap til, for å kunne gjøre seg opp en endelig oppfatning av forslaget.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen redegjøre for status for etableringen av European Labour Agency (ELA), og vurderinger av i hvilken grad forordningen får betydning for ELAs planlagte virkeområde.»

Avslutningsvis viser disse medlemmer til at forslaget til forordning enda ikke er vedtatt i EU, men at det er forventet at dette vil skje høsten 2021. Det betyr at Stortinget inviteres til å ta stilling til forslaget med økonomiske konsekvenser over flere år, uten at man i

realiteten kjenner det endelige innholdet. Disse medlemmer mener en slik tilnærming er uhensiktsmessig og fratar Stortinget ansvaret for det endelige innholdet. Basert på dette, vurderingen av at det i størst mulig grad skal være opp til nasjonalstaten å fastsette prioriteringer på dette området, og et behov for å se eventuelle virkinger eller bindinger dette forslaget vil gi opp mot ELA, fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem endelig vedtatt forordning om ESF+/EaSI (EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon (Employment and Social Innovation – EaSI)) for Stortinget til behandling.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at Den europeiske unions forordning som skal regulere programmet for sysselsetting og sosial innovasjon, ikke er formelt vedtatt i EU. Konsekvensen for Norge av å tilslutte seg forordningen er derfor ikke klargjort.

Disse medlemmer er ikke kjent med at Stortinget tidligere har sluttet seg til EUs forpliktelser uten at det er den endelig tekst som legges til grunn for Stortingets behandling. Disse medlemmer vil ta skarp avstand fra denne nye praksis.

Etter disse medlemmers vurdering har ikke Norge, med vår arbeidslivsmodell som innebar stortingskontrollert arbeidsinnvandring fra land utenfor Norden, noe å hente i arbeidet for å oppnå full sysselsetting, rettferdig sosial trygghet og en kompetent og tilpasningsdyktig arbeidsstyrke, ved å slutte seg til den for folk flest uforståelige forordning ESF+/EaSI (2021–2027).

Når regjeringen sier at ESF+ skal støtte, være komplementær og gi nytte til politikktutvikling i EUs medlemsstater for å sikre like muligheter, adgang til å delta i arbeidsmarkedet, rettferdige arbeidsvilkår samt sosial trygghet og inkludering, så er dette svært store fine ord som unionens medlemsland selv må ta ansvar for. Norge har ikke noe å hente fra slike kostbare institusjoner/programmer og forordninger som bygger på prinsippet om ukontrollert bevegelse av arbeidsfolk over landegrensene.

Tvert imot svekker denne økonomisk – liberalistiske ideologi den norske modellen og mulighetene for et mer velorganisert norsk arbeidsliv med full sysselsetting.

Senterpartiet har tidligere gått mot norsk deltakelse i European Labour Authority (ELA) – unionens arbeidskraftmyndighet.

Disse medlemmer går mot forordningen som regulerer programmet for sysselsetting og sosial innovasjon, ESF+/EaSI (2021–2027).

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens utkast til innstilling har vært forelagt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse, jf. vedtak i Stortinget 13. april 2021.

Utenriks- og forsvarskomiteen uttalte i brev av 12. mai 2021 følgende:

«Utenriks- og forsvarskomiteen slutter seg til arbeids- og sosialkomiteens utkast til innstilling til Prop. 177 S (2020/2021) og har for øvrig ingen merknader.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen redegjøre for status for etableringen av European Labour Agency (ELA), og vurderinger av i hvilken grad forordningen får betydning for ELAs planlagte virkeområde.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem endelig vedtatt forordning om ESF+/EaSI (EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon (Employment and Social Innovation – EaSI)) for Stortinget til behandling.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning som regulerer programmet for sysselsetting og sosial innovasjon, ESF+/EaSI (2021–2027).

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 18. mai 2021

Rigmor Aasrud

fung. leder

Kristian Tonning Riise

ordfører

